

Környezetismeret

A beszédfigyatekos tanulók helyi tanterve a kerettanterv alapján készült

3-4. évfolyam

Tantárgyi bevezető:

A környezetismeret tantárgy a Természettudomány és földrajz tanulási terület bevezető tantárgya, mely az alsó tagozat 3–4. évfolyamán jelenik meg. A tantárgy épít az 1–2. osztályos olvasás, valamint a technológia és a matematika tantárgy keretein belül történő fejlesztésre.

A tanulók a természettudományos ismeretszerzés- és feldolgozás módszereire épülő tevékenységek révén, cselekvő úton szereznek tapasztalatokat, aktívan vesznek részt a fejlesztés folyamatában. A megismerési módszerek (megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés és kísérlet) elsajátításán és alkalmazásán keresztül fejlődnek azon alapvető képességeik (megfigyelő, leíró, azonosító, megkülönböztető képesség, mérési technika, kísérletezéshez szükséges képességek), melyek a természettudományos megismeréshez szükségesek, valamint kialakulnak az ezekhez nélkülözhetetlen alapvető szokásaik is.

Általános célok, feladatok

A tantárgy legfontosabb célja, hogy a gyermekek életkori sajátosságaira, kognitív fejlődésére, valamint kíváncsiságára építve képessé tegye őket szűkebb és tágabb környezetük, valamint saját testük megismerésére, a változások megértésére, alapvető ok-okozati összefüggések meglátására. Kiemelt jelentőségű, hogy a gyermekek saját tapasztalataikon keresztül olyan természettudományos tapasztalatok birtokába jussanak, melyek segítik eligazodásukat az őket körülvevő természeti, társadalmi és gazdasági környezetben, valamint képessé teszi őket arra, hogy környezetükkel harmonikusan együtt éljenek. A tantárgy tanulása során tehát erősíthető a környezet iránti érdeklődés, felelősségvállalás.

Alapvető fontossággal jelenik meg a tantárgy céljai között az egészség megőrzése és az egészséges életvitel összetevői közötti összefüggés felismerése, az egészséges életmód szokásainak alakítása, valamint az egészséget károsító hatások tudatos kerülésére való nevelés.

A tantárgy céljaiból következik, hogy szükségszerűen szervesen kötődik a hétköznapi élethez, s így erősen gyakorlatorientált. Nem ismereteket tanít a gyermekek számára, hanem a gyermekek saját tevékenységeinek tapasztalatai által készíti elő a fogalomalkotást. A tevékenységek végzése során szerzett élmények biztosítják a megismerés és felfedezés örömét, ezáltal hozzájárulnak ahhoz, hogy folyamatos legyen a tanulók motivációja arra, hogy a természettudományok és a földrajz tárgykörébe tartozó problémákat minél mélyebben megismerhessék, megérthessék.

Eközben a tanulók a mindenki által elérhető és alkalmazható természettudományos műveltség alapjainak birtokába jutnak.

A környezetismeret tantárgy célja, hogy a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat fejlessze, az alábbi módon:

A tanulás kompetenciái: A megfigyelések algoritmusának követésével, összehasonlítások, csoportosítások végzésével, valamint a mérés és a kísérletezés algoritmusának megvalósításával a tanuló aktív tanulási utat járjon be, miközben fejlődhetnek megismerési képességei. Vizsgálatainak eredményeit legyen képes összevetni hipotéziseivel, ezáltal fejlődhet problémamegoldó, valamint mérlegelő gondolkodása. Legyen képes tanulási stratégiákat használni: tapasztalatai rögzítéséhez egyszerű ábrákat, grafikus szervezőket használni, készíteni.

Fontos, hogy a nyelvfejlődési zavart mutató tanulók számára a zavar sokszínű tüneti képe miatt egyénileg szükséges azonosítanunk a hatékony tanulási utakat. A beszéd fogyatékos tanulók esetében a tanulási folyamatok nehezítettsége és „energiaigényessége” miatt kiemelten kell figyelni a tanuló motivációjának fenntartására, az érdeklődésére számot tartó tanulási célok megválasztására.

A kommunikációs kompetenciák: A tanuló a megismerő tevékenységek során tapasztalatait legyen képes lejegyezni vagy szóban megfogalmazni, így fejlődhet azon készsége, hogy érthetően és pontosan fejezze ki gondolatait. Eközben törekedjen a természettudományos szaknyelv pontos használatára. A vizsgálatok végzésekor gyűjtsön és rendszerezzen információkat. A megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás, mérés és kísérletezés során fejlődhet a szöveges módon, a táblázattal és a grafikonokkal megadott információk megértésének képessége.

A szaktárgyak, így a környezetismeret tanulásában is gyakran nehezíti a beszéd fogyatékos tanulók helyzetét a rugalmatlan nyelvhasználat, ami nem alkalmazkodik az adott szituációhoz,

tartalomhoz, ezért a környezetismeret tantárgy speciális kifejezéseit és fordulatait külön-külön szükséges gyakorolni, mert nem épülnek be automatikusan a beszédbe.

A digitális kompetenciák: A környezetismeret tanulása során a tanuló gyűjtsön kiegészítő információkat digitális forrásokból.

Az egyre korábban rutinszerűvé váló eszközhasználat a kommunikációs akadálymentesítést jelentősen megkönnyíti a beszéd fogyatékos tanulók számára, ezt ajánlott kihasználni környezetismeret órán is.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: Az ismeretszerző módszerek elsajátítása közben fejlődhet a tanuló problémamegoldó gondolkodása. A vizsgálatok, kísérletek végzése ösztönzi őt, hogy kérdéseket tegyen fel, ok-okozati összefüggésekre jöjjön rá, következtetéseket vonjon le. Mivel a képességfejlesztés az egyes témák komplex feldolgozása közben valósul meg, fejlődik rendszerszemlélete.

A beszéd fogyatékos tanulók a szövegértési folyamatok közben megnyilvánuló gondolkodási műveletek közül is az ábrákhoz, képekhez kapcsolódó feldolgozási folyamatokban és az egyszerű információk kikeresésében a legeredményesebbek.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A környezetismeret tantárgy tanulása cselekvő tapasztalatszerzésre épül, melynek során a tanuló csoporttagként, társaival együtt végzi tevékenységét. A gyakorlati feladatok végzésekor döntéseket kell hoznia, és időbeosztást kell készítenie.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A környezetismeret tantárgy tanulása során a tanuló ismerje meg hazánk kulturális örökségének egyes elemeit.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A környezetismeret tantárgy tanulása során végzett tevékenységekkel a tanuló váljon képessé arra, hogy társaival együttműködjön. Tanuljon meg a csoporton belül különböző szerepekben feladatot végezni és munkájáért felelősséget vállalni.

Összesített óraszám táblázat

Évfolyam	3.	4.
Heti óraszám	1	1
Éves óraszám	34	34

Környezetismeret

A beszéd fogyatékos tanulók helyi tanterve a kerettanterv alapján készült

3. évfolyam

A kisiskolás korú gyerekek többnyire érdeklődéssel fordulnak az élő és élettelen környezet felé. Erre az érdeklődésre alapozva kell biztosítani számukra a megismerés, felfedezés örömét, így formálhatjuk a gyerekek természethez való viszonyát, a természetről való gondolkodását.

A környezetismeret tanításának legfontosabb célja a 3. évfolyamon, hogy elkezdődjön azoknak a képességeknek a fejlesztése, valamint azoknak a szokásoknak az alakítása, melyek szűkebb és tágabb környezet megismeréséhez szükségesek.

Biztosítani kell, hogy a tanulók cselekvő tapasztalatszerzés útján elemi szinten sajátítsák el a természettudományos ismeretszerzés alapvető módszereit. A tanulási folyamat során az ismeretszerző módszerek elsajátításán keresztül a megismerési képességek fejlesztése a fő cél. A megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, valamint a kísérletezés módszereit gyakorolva elkezd fejlődni a tanulók megfigyelő, leíró, azonosító, megkülönböztető képessége, valamint a kísérletezéshez szükséges képességeik.

A megértéshez, fogalomalkotáshoz szükség van a célzott és folyamatos megfigyelésre. A tanulók a leírás alkalmazásával szóban, rajzban, írásban rögzítik tapasztalataikat.

Az összehasonlítás segíti a tanulókat, hogy meglássák az összefüggéseket, valamint megismerjék az ugyanabba a fogalmi csoportba tartozó jellemzőket.

Egyszerű kísérleteket végzünk, amely a későbbi természettudományos kísérletezést készíti elő.

Az ismeretszerző módszerek alkalmazása közben, tapasztalati úton kezdődik el a fogalmak kialakításának folyamata, amely majd 4. évfolyamon is folytatódik.

Témakörök táblázata:

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám: 34 óra

Témakör	Óraszám
Megfigyelés, mérés	4
Az élettelen környezet kölcsönhatásai	3
Tájékozódás az időben	8
Tájékozódás a térben	8
Életközösségek lakóhelyünk környezetében	8
Testünk, egészségünk	3
Összesen:	34

3. évfolyam

Témakör	Megfigyelés, mérés	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	- Érzékszervek és szerepük a környezet megismerésében - A víz halmazállapotai	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	– Megfigyelőképesség fejlesztése – Leíró képesség fejlesztése – Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése – Rendszerező képesség fejlesztése – Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése – Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel	

Tanulási eredmények		Fejlesztési feladatok és ismeretek
A tanuló törekszik: – azonosítani az anyagok halmazállapotát, megnevezni és összehasonlítani azok alapvető jellemzőit; – felismerni az élőlényeken, élettelen anyagokon az érzékelhető és mérhető tulajdonságokat; – megfigyeléseinek, összehasonlításainak és csoportosításainak tapasztalatait szóban, rajzban, írásban rögzíti, megfogalmazni; – figyelemmel kísérni rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat;		– Az élettelen anyagok, tárgyak érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése algoritmus alapján (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang), a tapasztalatok rögzítése. – Az élettelen anyagok azonos és különböző tulajdonságainak megfigyelése, csoportosításuk különböző szempontok szerint: érzékelhető tulajdonságaik, anyaguk, halmazállapotuk, felhasználásuk. – Az egyes halmazállapotok jellemzőinek megfigyelése, különböző hétköznapi anyagok csoportosítása halmazállapotuk szerint. Példák keresése a közvetlen környezetből (iskola, otthon). – A víz megjelenésének, tulajdonságainak megfigyelése a különböző halmazállapotokban. Példák keresése a víz halmazállapot-változásaira a természetben.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	érzékszerv, érzékeléstípus, érzékelhető tulajdonság, halmazállapot	

Témakör	Az élettelen környezet kölcsönhatásai	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A víz halmazállapotai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Megfigyelőképesség fejlesztése – Leíró képesség fejlesztése – Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése – Rendszerező képesség fejlesztése – Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése – Kísérletezéshez szükséges képességek fejlesztése – Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel	

Tanulási eredmények		Fejlesztési feladatok és ismeretek
A tanuló törekszik: – a kísérletezés elemi lépéseit annak algoritmus szerint megvalósítani; – a tanító által felvetett problémával kapcsolatosan hipotézist megfogalmazni, a vizsgálatok eredményét összevetni hipotézisével; – az adott kísérlethez választott eszközöket megfelelően használni; – figyelemmel kísérni rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat (például olvadás, forrás, fagyás, párolgás, lecsapódás, égés, ütközés); – egyszerű kísérletek során megfigyelni a halmazállapot-változásokat: fagyás, olvadás, forrás, párolgás, lecsapódás.		– A víz különféle halmazállapotainak tantermi körülmények között történő modellezése (jég, víz, gőz). A gőz és a pára közti különbségek megfogalmazása, tapasztalati úton történő ismeretszerzés (vízforralás után a forró gőz fölé hideg tányért teszünk, és a párákat lecsapatjuk). – A víz halmazállapot-változásaival kapcsolatos kísérletek elvégzése (olvadás, fagyás, párolgás, lecsapódás, forrás), a közben végbemenő kölcsönhatások, változások megfigyelése. Ok-okozati összefüggések keresése a halmazállapot-változások és az egyes hétköznapi jelenségek között. – Kapcsolat keresése a víz halmazállapot-változásai és köznap alkalmazásai között (pl.: hűtés jégkockával, melegítés gőzzel). Példák keresése a víz halmazállapot-változásaira a természetben. – Folyamatos megfigyelések és kísérletek a víz tisztaságával kapcsolatban. Környezetünkben vett vízminták egyszerű vizsgálata. Egyszerű eljárás a víz tisztítására, szűrésére. – A víz körforgásának megfigyelése a természetben. A körforgás egyes lépéseinek keresztül a már ismert fizikai változások megfigyelése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szilárd – folyékony – légnemű halmazállapot; halmazállapot-változás; olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás	

Témakör	Tájékozódás az időben	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	- Napszakok és évszakok váltakozása - Napok és hónapok nevei - Napszakok - Jeles napok, ünnepek kapcsolata a természet változásaival	

A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	– Megfigyelőképesség fejlesztése – Leíró képesség fejlesztése – Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése – Rendszerező képesség fejlesztése – Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése – Mérési technika fejlesztése – Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel – Időbeli tájékozódó képesség fejlesztése
---	---

Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek
A tanuló törekszik: – életkorának megfelelően eligazodni az időbeli relációkban, ismerni és használni az életkorának megfelelő időbeli relációs szókincset; – naptárt használni, időintervallumokat számolni, adott eseményeket időrend szerint sorba rendezni; – napirendet tervezni a napszakok változásaihoz kapcsolva; – felismerni a napszakok, évszakok változásai, valamint a Föld mozgásai közötti összefüggéseket; – megfelelő sorrendben felsorolni a napszakokat, a hét napjait, a hónapokat, az évszakokat, ismerni ezek időtartamát, relációit; – figyelemmel kísérni rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat (például víz körforgása, emberi élet szakaszai, növények csírázása, növekedése); – az évszakokra vonatkozó megfigyeléseket végezni, tapasztalatait rögzíteni, és az adatokból következtetéseket levonni; – megismerni és modellezni a víz természetben megtett útját, felismerni a folyamat ciklikus jellegét; – megnevezni az ember életszakaszait; – megfigyelni a növények csírázásának és	– Napszakok, évszakok váltakozása, jellemzői, valamint a Föld mozgásai és a napszakok, évszakok változásai közötti összefüggések megfigyelése. – Az egyes évszakok jellemző időjárásának, az időjárás tényezőinek megfigyelése, hőmérsékletének mérése. A csapadék formái (eső, köd, hó). Időjárási napló készítése. – Az évszaknak megfelelő helyes öltözködés megbeszélése. Öltözködési tanácsok adása időjárás-előrejelzés értelmezése alapján. – Az évszakokhoz kötődő étredek összeállítása. A nyári megnövekedett folyadékigény magyarázata. – Ismétlődő, ciklikus jelenségek megfigyelése a környezetben (pl. víz körforgása). – Az időjárás élőlényekre gyakorolt hatásának megfigyelése, konkrét példák gyűjtése. – Napi és éves ritmus megfigyelése a növény- és állatvilágban – Ismétlődő jelenségek (ritmusok) megfigyelése az ember életében (napirend, hetirend, kalendárium, jeles napok, ünnepek). A dátumok elhelyezése a naptárban. Napirend és hetirend tervezése. – Az emberi életszakaszok jellemzőinek megfigyelése és összehasonlítása

növekedésének feltételeit, ezekre vonatkozóan egyszerű kísérleteket végezni; – analóg és digitális óráról leolvasni a pontos időt.	(szerepjáték). – Osztálytárs, fiatalabb és idősebb testvér, szülő, illetve más felnőtt testméreteinek becslése, mérése, az adatok összehasonlítása, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	évszak, életkor, életszakasz, körforgás, Föld forgása, Föld keringése, naptár, hónap, nap, napszak, szaporodás, fejlődés

Témakör	Tájékozódás a térben	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	- Felszíninformák - Felszíni vizek - Irányok - Távolság mérése	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Megfigyelőképesség fejlesztése – Leíró képesség fejlesztése – Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése – Rendszerező képesség fejlesztése – Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése – Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel – Téri tájékozódó képesség fejlesztése	

Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek
A tanuló törekszik: – ismerni és használni az életkorának megfelelő relációs szókincset; – iránytű segítségével megállapítani és megnevezni a fő- és mellékvilágtájakat; – irányokat adni meg viszonyítással; – megkülönböztetni néhány térképfajtát: domborzati, közigazgatási, turista-, autós; – felismerni és használni az alapvető térképjeleket: felszíninformák, vizek, települések, útvonalak, államhatárok.	– Iránytű készítése, használatának gyakorlása, tájékozódási gyakorlatok a fő- és mellékvilágtájak helyzetének gyakorlására: a fő- és mellékvilágtájak megnevezése, elhelyezése térképen, az égtájak azonosítása a közvetlen környezetben. – Az alaprajz, vázlatrajz, térképvázlat és a térkép jellemzőinek megfigyelése, egy-egy konkrét példa összehasonlítása. – Alaprajz készítése az osztályteremről, a tanulók otthonáról, szobájáról. Tájékozódási gyakorlatok alaprajz,

	vázlatrajz és térképvázlat alapján. – Az iskola elhelyezése a településen belül és annak térképén. – A felszínformák elemei, jellemzőik megfigyelése (hegy, hegység, medence, völgy, domb, dombság, síkság). A jellemzőknek megfelelően homokból az egyes felszínformák kialakítása. Jelölésük megfigyelése domborzati térképen, példák keresése hazánk domborzati térképén, valamint a lakóhelyen és annak környezetében. – A külső erők (szél, víz) felszínformáló munkája. A szél és a víz munkájának modellezése homokasztalon. – A felszíni vizek fajtáinak (ér, patak, csermely, folyó, tó), jellemzőik megfigyelése. A jellemzőknek megfelelően homokasztalon az egyes vizek kialakítása. Jelölésük megfigyelése domborzati térképen, példák keresése hazánk domborzati térképén, valamint a lakóhelyen és annak környezetében.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	fő- és mellékvilágítój, alaprajz, térképvázlat, térkép, domborzati térkép, közigazgatási térkép, autóstérkép, turistatérkép, felszínforma

Témakör	Életközösségek lakóhelyünk környezetében	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	- Növények részei - Állatok testrészei - Életfeltételek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Megfigyelőképesség fejlesztése – Leíró képesség fejlesztése – Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése – Mérési technika fejlesztése – Kísérletezéshez szükséges képességek fejlesztése – Rendszerező képesség fejlesztése – Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése – Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel – Környezettudatos magatartás fejlesztése	

Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek
A tanuló törekszik: – felismerni a lakóhelyéhez közeli életközösségek és az ott élő élőlények közötti különbségeket (pl. természetes – mesterséges életközösség, vízpart – park, díszkert – zöldséges, gyümölcsöskert, erdő esetében); – megnevezni a megismert életközösségekre jellemző élőlényeket, használni az életközösségekhez kapcsolódó kifejezéseket; – algoritmus alapján megfigyelni és összehasonlítani a saját lakókörnyezetében fellelhető növények és állatok jellemzőit. A megfigyelt tulajdonságok alapján csoportokba rendezni azokat; – algoritmus alapján megfigyelni és összehasonlítani hazánk természetes és mesterséges élőhelyein, életközösségeiben élő növények és állatok jellemzőit. A megfigyelt jellemzőik alapján csoportokba rendezni azokat; – konkrét példán keresztül megfigyelni és felismerni az élőhely, életmód és testfelépítés kapcsolatát; – megfigyeléseit mérésekkel (például időjárási elemek, testméret), modellezéssel, egyszerű kísérletek végzésével (például láb- és csőrtípusok) kiegészíteni; – felismerni, hogy az egyes fajok környezeti igényei eltérőek; – felismerni a megismert életközösségek növényei és állatai közötti jellegzetes kapcsolatokat; – példákkal bemutatni az emberi tevékenység természeti környezetre	– A tanulók lakóhelyéhez közeli életközösségek (erdő, természetes és mesterséges életközösségek) jellemzőinek megfigyelése, mérése (időjárás) tanulmányi séták során. A megfigyelések alapján az életközösségek összehasonlítása. – A természetes és mesterséges életközösségek összehasonlításához tanulmányi séta a közeli parkba, látogatás zöldséges-gyümölcsöskertbe. A hasonlóságok és különbségek összehasonlítása, megbeszélése, az ember hatásának megfigyelése. – Az életközösségek jellegzetes élőlények csoportosítása élőhely szerint. – Az egyes életközösségek jellegzetes állatainak és növényeinek testfelépítése, algoritmus alapján történő megfigyelése, mérése (testméret mérése pl. életnagyságú rajzon). – A tapasztalatok alapján a növények és állatok igényeinek, élőhelyhez, életfeltételekhez való alkalmazkodásának (testfelépítés, életmód) megfigyelése, megbeszélése, modellezése (pl. csőr-és lábtípusok). – Az életközösségek összetettségének megfigyelése, az ott élő növények és állatok közötti jellegzetes kapcsolatok megfigyelése, felismerése (táplálkozás, búvóhely). – Táplálkozási kölcsönhatások alapján az állatok csoportosítása (ragadozó, növényevő, mindenevő). Az egyes életközösségekre jellemző táplálékláncok, táplálékhalózatok összeállítása. – Az iskolához legközelebb eső nemzeti park vagy tájvédelmi körzet megismerése,

gyakorolt hatását. Felismerni a természetvédelem jelentőségét; – felismerni, mely anyagok szennyezhetik környezetünket a mindennapi életben, mely szokások vezetnek környezetünk károsításához. Egyéni és közösségi környezetvédelmi cselekvési formákat megismerni és gyakorolni közvetlen környezetében (pl. madárbarát kert, iskolakert kiépítésében, fenntartásában való részvétel, iskolai környezet kialakításában, rendben tartásában való részvétel, települési természet- és környezetvédelmi tevékenységben való részvétel); – elsajátítani olyan szokásokat és viselkedésformákat, amelyek a károsítások megelőzésére irányulnak (pl. hulladékminimalizálás – anyagtakarékosság, újrahasználat és -felhasználás, tömegközlekedés, gyalogos vagy kerékpáros közlekedés előnyben részesítése, energiatakarékosság).	értékmentő munkájának megértése, lehetőség szerint tanulmányi séta vagy osztálykirándulás alkalmával. – Az egyes életközösségekben élő élőlények testfelépítés, illetve életmód alapján történő összehasonlítása. – Az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatása. Osztálykert/iskolakert/madárbarát kert kialakítása során az ember felelősségének, szerepének megfigyelése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	természetes és mesterséges életközösség, erdő, élőhely, életmód, környezeti igény, alkalmazkodás, testfelépítés, tápláléklánc, táplálékhálózat

Témakör	Testünk, egészségünk	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	- Az ember testrészei - Egészséges és egészségtelen fogalma - Ruhaneműk - Időjárásnak megfelelő öltözködés - Köszönési formák	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Megfigyelőképesség fejlesztése – Leíró képesség fejlesztése – Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése – Rendszerező képesség fejlesztése – Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése – Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel – Egészségtudatos magatartás fejlesztése	

Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek
A tanuló törekszik: – felismerni és megnevezni az emberi test részeit, fő szerveit, ismerni ezek működését, szerepét; – tisztában lenni az egészséges életmód alapelveivel, összetevőivel, az emberi szervezet egészséges testi és lelki fejlődéséhez szükséges szokásokkal, azokat betartani; – felismerni az egészséges, gondozott környezet jellemzőit. Megfogalmazni, milyen hatással van a környezet az egészségre.	– Az ember testrészeivel való megismerkedés mondóka segítségével, elmutogatásuk saját vagy osztálytárs testén. – Az iskolás élettel kapcsolatos életmódbeli szokások tudatosítása és gyakorlása, az iskolában való helyes viselkedés és megfelelő öltözet megbeszélése (tanórán, különböző szabadidős foglalkozáson, szünetben), az iskolában dolgozók foglalkozásának összehasonlítása. Megszólítások, köszönés, udvariassági formulák használatának gyakorlása. A helyes öltözködési szokások szerepének megbeszélése, öltözködési tanácsok adásával egy-egy évszakhoz kapcsolódóan időjárás-előrejelzés értelmezése alapján. – Helyes tanulási szokások megfigyelése, megbeszélése. – A helyes táplálkozási szokások kialakítása: miből mennyit együnk? – mérések elvégzése, rögzítése a füzetbe rajzban, írásban. Az egészséges és egészségtelen ételek csoportosítása. – Az egyes évszakokhoz kötődő táplálkozási szokások megbeszélése, egy-egy évszakhoz kapcsolódó napi étrend tervezése. A nyári megnövekedett folyadékigény magyarázata. – Élelmiszerfajták megismerése, csoportosításuk tápanyagtartalmuk alapján. – Egy napi egészséges menü összeállítása. Egészségtelen italok cukortartalmának becslése, mérése kockacukor segítségével. – Helyes étkezési, viselkedési szokások alakítása szituációs játékokkal. – Ételek tárolásával kapcsolatos információk megbeszélése. – A helyes higiénés szokások és a szükséges

	eszközök megfigyelése, megismerése, a helyes és rendszeres testápolási szokások gyakorlása. – Pihenés fontosságáról való beszélgetés, példák gyűjtése az aktív és passzív pihenésre. – Az emberek hasonló és különböző külső és belső tulajdonságai, az emberi hangulatok, magatartásformák megismerése megfigyelésekkel (egymáson, képen, szituációs játék során). – Fogyatékossgal és megváltozott munkaképességgel rendelkezők elfogadásának ösztönzése szituációs játékokkal/beszélgetőkör kialakításával.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	testrész, szervezet, túlsúly, alultápláltság, egészségvédelem, egészségvédő szokások

A fejlesztés várt eredményei a 3. évfolyam végén:

A várt eredmények a beszéd fogyatékos tanulók egyéni fejleszthetőségének figyelembe vételével értendők, a rendelkezésre álló dokumentumokban (anamnézis, személyi adatok, szakértői vélemény) foglaltakat alapul véve.

A tanuló:

- azonosítja az anyagok halmazállapotát, megnevezi és összehasonlítja azok alapvető jellemzőit
- felismeri az élettelen anyagokon és az élőlényeken a mérhető tulajdonságokat
- tanítói segítséggel egyszerű kísérleteket végez
- a vizsgálatok tapasztalatait megfogalmazza, rajzban, írásban rögzíti
- a kísérletek tapasztalatait a mindennapi életben alkalmazza
- feladatvégzés során társaival együttműködik
- életkorának megfelelően eligazodik az időbeli relációkban, ismeri és használja az életkorának megfelelő időbeli relációs szókincset
- naptárt használ, időintervallumokat számol, adott eseményeket időrend szerint sorba rendez
- napirendet tervez a napszakok változásaihoz kapcsolva
- ismeri és használja az életkorának megfelelő relációs szókincset
- iránytű segítségével megállapítja és megnevezi a fő- és mellékvilágítójakat

- irányokat ad meg viszonyítással
- megkülönböztet néhány térképfajtát: domborzati, közigazgatási, turista-, autós
- felismeri és használja az alapvető térképjeleket: felszínformák, vizek, települések, útvonalak, államhatárok
- ismeri a lakóhelyéhez közeli életközösségek (erdő, mesterséges és természetes életközösségek) főbb jellemzőit
- felelősségtudattal rendelkezik a szűkebb, illetve tágabb környezete iránt
- tevékenységeinek tapasztalatait szóban, rajzban, írásban rögzíti; ismeri az emberi szervezet fő életfolyamatait
- tisztában van az egészséges életmód alapelveivel, összetevőivel, az emberi szervezet egészséges testi és lelki fejlődéséhez szükséges szokásokkal, azokat igyekszik betartani
- felismeri az egészséges, gondozott környezet jellemzőit. Megfogalmazza, milyen hatással van a környezet az egészségre

Környezetismeret

A beszéd fogyatékos tanulók helyi tanterve a kerettanterv alapján készült

4. évfolyam

A 4. évfolyamon fontos cél, hogy a tanulók érdeklődését fenntartsuk az élő és élettelen környezet iránt, illetve folytatódjon a természethez való viszonyuk és a természetről való gondolkodásuk formálása.

Folytatódik azoknak a képességeknek a fejlesztése, valamint azoknak a szokásoknak az alakítása, melyek szűkebb és tágabb környezetük megismeréséhez és a felsőbb évfolyamokon a természettudományos tárgyak tanulásához szükségesek.

Fontos szempont, hogy ne biológiai, földrajzi, kémiai, fizikai ismereteket tanítsunk, hanem a tanulók cselekvő tapasztalatszerzés útján sajátítsák el a természettudományos ismeretszerzés módszereit. A tanulási folyamat során az ismeretszerző módszerek elsajátításán keresztül a megismerési képességek fejlesztése a fő cél, az ismeretanyag pedig a célok elérését szolgáló eszköz.

A 4. évfolyamon is a megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, valamint a kísérletezés módszereit alkalmazzuk a tantárgy tanítása során, ezáltal tovább fejlesztve a tanulók megfigyelő, leíró, azonosító, megkülönböztető képességét, mérési technikáját, valamint a kísérletezéshez szükséges képességeiket.

A fogalomalkotás továbbra is elsősorban a megfigyelés módszerével történik. A tanulók a leírás alkalmazásával szóban, rajzban, írásban rögzítik tapasztalataikat.

Célunk, hogy a tanulók felismerjék az azonos és különböző tulajdonságokat, képessé váljanak a megfigyelt jellemzők rendezésére, csoportosítására.

Fontos az alapvető mennyiségi tulajdonságok megismerése, mérésük megbízható szinten történő elsajátítása, mert a mérés módszerét mindegyik természettudományos tantárgy alkalmazza.

Ezen az évfolyamon is folytatódik az egyszerű kísérletek végzése a tanulók egyre nagyobb mértékű bevonásával, amely előkészíti a későbbi természettudományos kísérletezést, mely a legmagasabb szintű természettudományos megismerési módszer.

Az ismeretszerző módszerek alkalmazása közben, tapasztalati úton folytatódik a fogalmak kialakításának folyamata, de ez nem zárul le a 4. évfolyam végén, ekkorra még nem alakulnak ki kész fogalmak.

Témakörök táblázata:

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám: 34 óra

Témakör	Óraszám
Megfigyelés, mérés	8
Az élettelen környezet kölcsönhatásai	5
Hazánk, Magyarország	6
Életközösségek lakóhelyünk környezetében	12
Testünk, egészségünk	3
Összesen:	34

4. évfolyam

Témakör	Megfigyelés, mérés	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Testrészek.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	– Megfigyelőképesség fejlesztése – Leíró képesség fejlesztése – Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése – Rendszerező képesség fejlesztése – Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése – Mérési technika fejlesztése – Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel	

Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek
A tanuló törekszik: – adott szempontok alapján élettelen anyagokat és élőlényeket összehasonlítani, csoportosítani; – időjárási megfigyeléseket tenni, méréseket végezni; – megfigyeléseinek, összehasonlításainak és csoportosításainak tapasztalatait szóban, rajzban, írásban rögzíteni, megfogalmazni; – figyelemmel kísérni rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat; – növényt ültetni és gondozni, megfigyelni a fejlődését, tapasztalatait rajzos formában rögzíteni; – méréshez megválasztani az alkalmi vagy szabvány mérőeszközt, mértékegységeket; – algoritmus szerint, előzetes viszonyítás, majd becslés után méréseket végezni, becslt és mért eredményeit összehasonlítani; – az adott alkalmi vagy szabvány	– A növény részeinek felismerése, megnevezése: gyökérzet, szár, levél, virág, termés. – Az élőlények és részeik jellemző érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang). – A megfigyelt növényi részek szerepe a növény életében. – A lágyszárú és fás szárú növények részeinek megfigyelése (gyökérzet, szár, levél, virág, termés). A növények részeinek megfigyelése algoritmus alapján. – A növényi részek összehasonlítása, csoportosítása érzékelhető tulajdonságaik alapján. A haszonnövények fogyasztható részeinek megnevezése. – A közvetlen környezetben élő növények és állatok megfigyelése, összehasonlítása. Megfigyelt jellemzőik alapján a növények és állatok szétválogatása, csoportokba rendezése.

mérőeszközt megfelelően használni; – a méréseket és azok tapasztalatait a mindennapi életben alkalmazni.	– A növények és állatok többféle szempontú csoportosítása: • növények: lágyszárú – faszárú; lombhullató – örökzöld • állatok: emlősök – madarak – halak – rovarok – kételtűek – hüllők; élőhely: hobbiállatok, a házban és a ház körül élő állatok, háziállatok, haszonállatok, hazai vadon élő állatok; életmód: ragadozók – növényevők – mindenevők. – Az állatok (emlősök – madarak – halak – rovarok – kételtűek – hüllők) testrészeinek felismerése, azok szerepe az állatok mozgásában, táplálkozásában, életmódjában. – Mérési módszerek, a hőmérséklet, a hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérésére használt alkalmi (önkéntesen választott, természetes, régi korokban használt) és szabvány mérőeszközök, mértékegységek és használatuk. – A közvetlen környezet élettelen környezeti tényezőinek, tárgyainak, élőlényeknek (növények, állatok, ember: saját test, társak, felnőttek) mérhető tulajdonságai (hosszúság, tömeg, űrtartalom, hőmérséklet, idő), mérésük. – A levegő hőmérsékletének mérése a különböző évszakokban, a csapadék hőmérsékletének mérése. Időjárási napló készítése a különböző hónapokban, a mért adatok lejegyzése, rajz készítése. – Az ember testhőmérsékletének mérése. – Mennyiségek viszonyítása, becslése és mérése, választott alkalmi és szabvány egységekkel. – Hétköznapi tapasztalatok a szabvány mértékegységek nagyságáról.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	élő, élettelen, növény, állat, mérés, mérőeszköz, mérőszám, mértékegység, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő

Témakör	Az élettelen környezet kölcsönhatásai	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	- Tűzvédelem - Tulajdonságok, érzékszervek - Mértékegységek, mérőeszközök	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Megfigyelőképesség fejlesztése – Leíró képesség fejlesztése – Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése – Rendszerező képesség fejlesztése – Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése – Mérési technika fejlesztése – Kísérletezéshez szükséges képességek fejlesztése – Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel	

Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek
A tanuló törekszik: – a kísérletezés elemi lépéseit annak algoritmusa szerint megvalósítani; – a tanító által felvetett problémával kapcsolatosan hipotézist megfogalmazni, a vizsgálatok eredményét összevetni hipotézisével; – az adott kísérlethez választott eszközöket megfelelően használni; – figyelemmel kísérni rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat (például égés, ütközés); – megfigyelni a mozgások sokféleségét, csoportosítani a mozgásformákat: hely- és helyzetváltoztató mozgás; – tanítói segítséggel égéssel kapcsolatos egyszerű kísérleteket végezni. Csoportosítani a megvizsgált éghető és éghetetlen anyagokat; – megfogalmazni a tűz és az égés szerepét az ember életében.	– A kísérletek során a kiinduló és keletkező anyagok lényeges érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang). – A kísérletekhez szükséges mennyiségű anyagok mérése. – Mozgások megfigyelése, csoportosítása (hely-és helyzetváltoztató mozgás). Példák keresése. – Mozgásállapot-változások: ütközések (rugalmas és rugalmatlan) végzése, a változások megfigyelése. – Az égés feltételei, éghető és nem éghető anyagok csoportosítása, égéssel kapcsolatos vészhelyzetek kezelése. A tűz és az égés szerepe az ember életében. – Az égést modellező kísérletek során a kiinduló és keletkező anyagok, a változás megfigyelése.
Kulcsfogalmak/fogalmak	mozgás, ütközés, égés

Témakör	Hazánk, Magyarország	Órakeret 6óra
Előzetes tudás	- Fő világtájak - Tájékozódás vázlatrajz alapján - Saját település neve, környezete	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	– Megfigyelőképesség fejlesztése – Leíró képesség fejlesztése – Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése – Rendszerező képesség fejlesztése – Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése – Mérési technika fejlesztése – Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel – Téri tájékozódó képesség fejlesztése	

Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek
A tanuló törekszik: – iránytű segítségével megállapítani és megnevezni a fő- és mellékvilágtájakat; – irányokat megadni viszonyítással; – térkép segítségével megnevezni Magyarország jellemző felszínformáit (síkság, hegy, hegység, domb, dombság), vizeit (patak, folyó, tó), ezeket terepasztalon vagy saját készítésű modellen előállítani; – térkép segítségével megmutatni hazánk nagytájakait, felismerni azok jellemző felszínformáit; – térkép segítségével megnevezni hazánk szomszédos országait, megyéit, saját megyéjét, megyeszékhelyét, környezetének nagyobb településeit, hazánk fővárosát, és ezeket megtalálni a térképen is.	– Magyarország elhelyezkedésének megfigyelése földgömb, Európa-térkép segítségével (Földbolygó, Európa kontinens, Közép-Európa, Kárpát-medence). – Magyarország domborzati térképén az alapvető térképjelek megfigyelése, megnevezése. – Magyarország államhatárainak, szomszédos országainak megkeresése, megnevezése domborzati, illetve közigazgatási térképen. – Hazánk felszínformáinak, vizeinek azonosítása domborzati térképen. – Irányok, távolságok, magassági számok leolvasása hazánk domborzati térképéről. – Magyarország nagy tájegységeinek felismerése, megkeresése Magyarország domborzati térképén. – Magyarország megyéinek, ezen belül a tanulók saját megyéjének, megyeszékhelyének, valamint Budapest megkeresése Magyarország közigazgatási

	térképén. – Lakóhelyhez közeli települések keresése, megnevezése térkép segítségével. – Fővárosunk néhány jellegzetes nevezetességének, épületeinek, hídjainak, közlekedésének megismerése tanulmányi kirándulás alkalmával, vagy képeken, multimédián keresztül. – Saját lakóhely, a lakóhely kulturális és természeti értékeinek bemutatása tablón vagy bemutató formájában.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	térkép, domborzati térkép, közigazgatási térkép, felszínforma, megye, megyeszékhely, település, főváros

Témakör	Életközösségek lakóhelyünk környezetében	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	- Életfeltételek - Környezetvédelem - Állatok testrészei - Növények részei	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Megfigyelőképesség fejlesztése – Leíró képesség fejlesztése – Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése – Mérési technika fejlesztése – Kísérletezéshez szükséges képességek fejlesztése – Rendszerező képesség fejlesztése – Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése – Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel – Környezettudatos magatartás fejlesztése	

Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek
A tanuló törekszik: – felismerni a lakóhelyéhez közeli életközösségek és az ott élő élőlények közötti különbségeket (pl. erdő – mező, rét – víz, vízpart – park esetében); – megnevezni a megismert	– A tanulók lakóhelyéhez közeli életközösségek (mező-rét, víz-vízpart) jellemzőinek megfigyelése, mérése (időjárás) tanulmányi séták során. A megfigyelések alapján az életközösségek összehasonlítása.

életközösségekre jellemző élőlényeket, használni az életközösségekhez kapcsolódó kifejezéseket; – algoritmus alapján megfigyelni és összehasonlítani a saját lakókörnyezetében fellelhető növények és állatok jellemzőit. A megfigyelt tulajdonságok alapján csoportokba rendezni azokat; – algoritmus alapján megfigyelni és összehasonlítani hazánk természetes és mesterséges élőhelyein, életközösségeiben élő növények és állatok jellemzőit. A megfigyelt jellemzőik alapján csoportokba rendezni azokat; – konkrét példán keresztül megfigyelni és felismerni az élőhely, életmód és testfelépítés kapcsolatát; – megfigyeléseit mérésekkel (például időjárási elemek, testméret), modellezéssel, egyszerű kísérletek végzésével (például láb- és csőrtípusok) kiegészíteni; – felismerni, hogy az egyes fajok környezeti igényei eltérőek; – felismerni a megismert életközösségek növényei és állatai közötti jellegzetes kapcsolatokat; – példákkal bemutatni az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatását. Felismerni a természetvédelem jelentőségét; – felismerni, mely anyagok szennyezhetik környezetünket a mindennapi életben, mely szokások vezetnek környezetünk károsításához. Egyéni és közösségi környezetvédelmi cselekvési formákat megismerni és gyakorolni közvetlen környezetében (pl. madárbarát kert, iskolakert kiépítésében, fenntartásában való részvétel, iskolai környezet kialakításában, rendben tartásában való	– Az életközösségek jellegzetes élőlényeinek csoportosítása élőhely szerint. – A megismert növények és állatok csoportosítási lehetőségei (pl. lágú szárú – fás szárú, fa – cserje, lombhullató – örökzöld; állatok: emlősök – madarak – rovarok – kételtűek – hüllők – halak; életmód: ragadozók – növényevők – mindenevők; élőhely: háziállatok – vadon élő állatok, erdei – mezei – vízparton élő – az ember környezetében élő állatok). – Az egyes életközösségek jellegzetes állatainak és növényeinek testfelépítése, algoritmus alapján történő megfigyelése, mérése (testméret mérése pl. életnagyságú rajzon). – A tapasztalatok alapján a növények és állatok igényeinek, élőhelyhez, életfeltételekhez való alkalmazkodásának (testfelépítés, életmód) megfigyelése, megbeszélése, modellezése (pl. csőr-és lábtípusok). – Az életközösségek összetettségének megfigyelése, az ott élő növények és állatok közötti jellegzetes kapcsolatok megfigyelése, felismerése (táplálkozás, búvóhely). – Táplálkozási kölcsönhatások alapján az állatok csoportosítása (ragadozó, növényevő, mindenevő). Az egyes életközösségekre jellemző táplálékláncok, táplálékhálózatok összeállítása. – Az iskolához legközelebb eső nemzeti park vagy tájvédelmi körzet megismerése, értékmentő munkájának megértése tanulmányi séta vagy osztálykirándulás alkalmával. – Az egyes életközösségekben élő élőlények testfelépítés, illetve életmód alapján történő összehasonlítása. – Osztálykert/iskolakert/madárbarát kert kialakítása során az ember felelősségének, szerepének megfigyelése.
--	--

részvétel, települési természet- és környezetvédelmi tevékenységben való részvétel); – elsajátítani olyan szokásokat és viselkedésformákat, amelyek a károsítások megelőzésére irányulnak (pl. hulladékminimalizálás – anyagtakarékosság, újrahasználat és -felhasználás, tömegközlekedés, gyalogos vagy kerékpáros közlekedés előnyben részesítése, energiatakarékosság).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	mező-rét, víz-vízpart, élőhely, életmód, környezeti igény, alkalmazkodás, testfelépítés, tápláléklánc, táplálékhálózat

Témakör	Testünk, egészségünk	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	- Testrészek - Egészséges táplálkozás elemei - Hőmérséklet	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Megfigyelőképesség fejlesztése – Leíró képesség fejlesztése – Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése – Rendszerező képesség fejlesztése – Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése – Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel – Egészségtudatos magatartás fejlesztése	

Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek
A tanuló törekszik: – megismerni az emberi szervezet fő életfolyamatait; – felismerni és megnevezni az ember főbb szerveit, ismerni ezek működését, szerepét; – tisztában lenni az egészséges életmód alapelveivel, összetevőivel, az emberi szervezet egészséges testi és lelki	– A legfontosabb szervek, szervrendszerek szerepének megfigyelése, felépítésük megbeszélése (keringési rendszer, váz-és izomrendszer, emésztő szervrendszer, a légzés szervrendszere), beszélgetés az egészséges fejlődésének feltételeiről. – A testmozgás jelentőségének megbeszélése. A mozgás hatásának megfigyelése a pulzusra és a légzésszámmra

fejlődéséhez szükséges szokásokkal, azokat betartani; – megnevezni az érzékszerveket és azok szerepét a megismerési folyamatokban; – belátni az érzékszervek védelmének fontosságát, és ismerni ezek eszközeit, módjait; – ismerni betegségeket, felismerni a legjellemzőbb betegségtüneteket, a betegségek megelőzésének alapvető módjait.	(méréssel). – Az egészséges életmód alapvető elemei (testápolás, öltözködés, pihenés, mozgás, testtartás, táplálkozás, fertőző betegségek és balesetek megelőzése), alkalmazásuk a napi gyakorlatban. – A helyes higiénés szokások és a szükséges eszközök megfigyelése, megismerése, a helyes és rendszeres testápolási szokások gyakorlása. – Pihenés fontosságáról való beszélgetés, példák gyűjtése az aktív és passzív pihenésre. – Az egészségünket károsító és védő szokások csoportosítása. – A leggyakoribb betegségtünetek (pl. láz, hányás, hasmenés, gyengeség, levertség) felismerésének gyakorlása konkrét példák, szituációkon keresztül. A betegségek okainak, megelőzésének megismerése, a fertőző betegségek megelőzési módjainak gyakorlása. A testhőmérséklet, láz mérése. – A balesetek okainak megfigyelése képek, videók segítségével, beszélgetés a megelőzés fontosságáról. A segítségkérés módjainak megismerése baleset esetén szituációs játékkal.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szerv, érzékszerv, szervezet, túlsúly, alultápláltság, egészség, betegség, egészségvédelem, egészségvédő szokások

A fejlesztés várt eredményei a 4. évfolyam végén:

A várt eredmények a beszéd fogyatékos tanulók egyéni fejleszthetőségének figyelembe vételével értendők, a rendelkezésre álló dokumentumokban (anamnézis, személyi adatok, szakértői vélemény) foglaltakat alapul véve.

A tanuló:

- adott szempontok alapján algoritmus szerint élettelen anyagokon és élőlényeken megfigyeléseket végez
- adott szempontok alapján élettelen anyagokra és élőlényeket összehasonlít, csoportosít;

- időjárási megfigyeléseket tesz, méréseket végez
- megfigyeléseinek, összehasonlításainak, csoportosításainak és vizsgálatainak tapasztalatait szóban, rajzban, írásban rögzíti, megfogalmazza
- figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat
- növényt ültet és gondoz, megfigyeli a fejlődését, tapasztalatait rajzos formában rögzíti
- méréshez megválasztja az alkalmi vagy szabvány mérőeszközt, mértékegységeket
- algoritmus szerint, előzetes viszonyítás, majd becslés után méréseket végez, becsült és mért eredményeit összehasonlítja
- az adott alkalmi vagy szabvány mérőeszközt megfelelően használja
- a méréseket és azok tapasztalatait a mindennapi életben alkalmazza
- tanítói segítséggel egyszerű kísérleteket végez
- feladatvégzés során társaival együttműködik
- ismeri és használja az életkorának megfelelő térbeli relációs szókincset
- megnevezi, és iránytű segítségével megállapítja a fő- és mellékvilágítójakat, irányokat ad meg viszonyítással
- felismeri és használja az alapvető térképjeleket: felszínformák, vizek, települések, útvonalak, államhatárok
- megkülönböztet néhány térképajtát: domborzati, közigazgatási, turista-, autós
- ismeri a lakóhelyéhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) főbb jellemzőit
- felelősségtudattal rendelkezik a szűkebb, illetve tágabb környezete iránt;
- ismeri az emberi szervezet fő életfolyamatait
- tisztában van az egészséges életmód alapelveivel, összetevőivel, az emberi szervezet egészséges testi és lelki fejlődéséhez szükséges szokásokkal, azokat igyekszik betartani
- felismeri az egészséges, gondozott környezet jellemzőit. Megfogalmazza, milyen hatással van a környezet az egészségre